

Erling Olsen: Statistik for historikere. Dansk Historisk Fællesforening, 1976. 137 s.

Det har kommet ett nytt tillskott till D.H.F.s serie av handböcker, nämligen Erling Olsens Statistik for historikere. Vågar man anta – om än på statistiskt sett otillfredsställande grunder – att det knappast är en tillfällighet, att titeln är exakt den samma som på Bernt Schiller & Birgitta Odéns Statistik för historiker från 1970?

Om sistnämnda handbok skrevs helt och hållet ur historikerns synpunkt är Erling Olsens uttalade målsättning att ge den intresserade historikern en presentation av »hvorledes en statistiker synes, at tal skal håndteres». Om häri ligger en implicit kritik av Bernt Schiller vill jag låta vara osagt.

Uppenbart är, att styrkan i Erling Olsens starkt koncentrerade lilla handbok ligger just i beskrivningen av det statistiska tillvägagångssättet, medan Schiller, som står för motsvarande avsnitt i den svenska boken, har sin fördel i att han nalkas problemen ur den fakunnige historikerns synvinkel och långsamt försöker vänja den tövande humanisten av med hans inbitna skräck för tal. Någon sådan terapi ägnar sig Erling Olsen inte åt, utom i ett inledande mycket klart och åskådligt avsnitt om tabell- och diagramteknik, men framställningen även av de mer statistiska avsnitten är icke desto mindre lättillgänglig och pedagogisk.

Vi får stifta bekantskap med tidsserier, indextal, normalfördelning, normerande variabler, signifikanstest, korrelationer och representativa räkningar, i huvuddrag allt väsentligt som en historiker har bruk för att känna till.

På en punkt finner jag emellertid Olsens handbok alltför knapphändig, och det är beträffande när, hur och varför man skall använda de beskrivna metoderna. För en i statistik föga förfaren historiker är det inte tillräckligt att veta, att dessa metoder finns och hur man med friskt mod går igång med beräkningarna. Först måste en för den speciella uppgiften lämplig metod väljas, och i denna viktiga valsituation lämnas historikern i sticket med en hänvisning till Schiller & Odén.

Också när det gäller fallgropar vid användning av statistiska metoder – och det finns det minsann rikligt av för den som för första gången på egen hand börjar bearbeta statistiskt material – är varningarna alltför få och generellt utformade. Här står vi inför en med avseende på den historiska källbehandlingen så grundläggande fråga om källförvanskning contra vetenskaplig tillförlitlighet, att vi som historiker måste ställa krav på mer indgående handledning från statistikerns sida.

Erling Olsen påpekar själv, att »bogen igennem skøjtes der hen over isen. Forhåbentlig i kunstløb og udenom vågerne». Det är en mycket adekvat beskrivning, som man bara kan hålla med honom i! Vad konstloppet i statistikbehandlingen beträffar rekommenderas den nya handboken varmt. Men för historikern är vakarna lika betydelsefulla som glansisen och svaret på frågan *How not to lie with statistics* mer angelägen än svaret på den i icke negerad form. Av denna anledning kan historikern knappast heller i fortsättningen undvara Bernt Schillers hjälpande fingervisningar. *Elsa-Britta Grage*

ALMINDELIG HISTORIE

Friedrich Engel-Janosi: Die Wahrheit der Geschichte. Versuche zur Geschichtsschreibung in der Neuzeit. R. Oldenburg, München, 1973. 280 s.

Den østrigske historiker Engel-Janosi, der var præsident for den internationale historiker-kongres i Wien 1965, er formentlig bedst kendt for sine arbejder om dobbeltmonarkiets udenrigspolitik i 19. og 20. århundrede, men han har også beskæftiget sig med historio-